

Geringde vogels in Groningen (aflevering 20)

Klaas van Dijk

Dit is de twintigste aflevering van deze rubriek in de *Gors*, met een selectie van interessante waarnemingen van geringde vogels uit de provincie Groningen. Naamgeving en volgorde is hoofdzakelijk conform EURING. Informatie over gekleurringde vogels en hoe ze te melden, is te vinden op www.cr-birding.be. Informatie over het melden van vogels met alleen een metalen ring staat op www.vogeltrekstation.nl. Verder dank aan iedereen voor de gegevens en voor het beantwoorden van aanvullende vragen. Nieuwe informatie kan worden opgestuurd naar Klaas van Dijk, Vermeerstraat 48, 9718 SN Groningen, telefoon 050-3182924, e-mail: klaas.vdijk@hetnet.nl.

Wilde Zwaan *Cygnus cygnus*

[RIGA EK 395; tevens voorzien van blauwe halsband 3C95] Geringd als nestjong op 23 juli 2007 in een visvijver bij Niedres in het zuiden van Letland (56.43 N/22.07 O). Het broedsel telde vijf jongen. De vogel werd hier op 2 oktober nog gezien en zat op 9 mei 2008 op een naburige visvijver bij Skrunda. Op 18 mei 2008 zat hij in een zandput bij Vidāle (Letland), ruim 100 km naar het noorden. Op 17 januari 2009 zat de vogel op een koolzaadveld op Rügen in Duitsland en in maart 2009 werd hij tweemaal gezien bij Šilutė in Litouwen. Op 8 november 2009 zat de vogel weer in Duitsland, in een groep van 33 Wilde Zwanen op een koolzaadveld bij Levenhagen, ten westen van Greifswald. Daarna is hij naar Groningen gevlogen, want op 9 januari 2010 zagen Mark de Vries, Willem-Jan Fontijn en Marnix Jonker hem in een groep van 71 Wilde Zwanen op de zandput bij Sellingerbeetse. De afstand tussen de geboorteplaats

en Sellingerbeetse is 1050 km WZW, de afstand tussen Levenhagen en Sellingerbeetse is 430 km WZW.

Brandgans *Branta leucopsis*

[STOCKHOLM 9145187] Geringd als nestjong (mannetje) op 16 juli 1992 op een eilandje ten oosten van Öland in Zweden (56.58 N/16.45 O). Op 16 maart 2009 zag Dick Veenendaal deze Brandgans op de kwelder langs de Noordpolder. Hij kon de metalen ring met de telescoop aflezen en identificeerde de vogel ook als man. Een voorbeeld van een van de vele Brandgansen van de relatief nieuwe populatie die in Zweden broedt en in Nederland overwintert. Ondertussen is deze Brandgans al zestien jaar en acht maanden oud. De afstand tussen de Noordpolder en het geboorte-eiland bedraagt 767 km.

Smient *Anas penelope*

[STOCKHOLM 8101160] Geringd als 2^e kj. mannetje op 21 april 2007 bij Malmö (55.31 N/12.56 O) in het zuiden van Zweden. Op 10 januari 2009 stond deze Smient op het ijs van de Piccardthofplas en kon Derick Hiemstra met de telescoop het ringnummer aflezen. Afstand 488 km, richting zuidwest. Tijdens de vorstperiode zaten hier honderden Smienten, maar meestal zitten ze te ver weg voor het aflezen van een metalen ring.

Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*

[ARNHEM 6.131.143] Geringd als nestjong (vrouwtje) op 28 juni 2007 aan de oostzijde van Leeuwarden door Romke van der Veen. Er zaten vijf jongen in het nest. Op 13 juli 2009 dood gevonden in een weiland in het windmolenpark rond de vuilstort van Delf-

Bruine Kiekendief – omgeving Delfzijl – 13 juli 2009

zijl (afstand 73 km, richting oost). De vogel lag 47 meter ten noorden van een windmolen en was hooguit een dag dood. De rechtervleugel was direct bij de romp afgehakt en lag 24 meter ten noordoosten hiervan. Gezien de vindomstandigheden was het dus zeker een windmolenslachtoffer.

Grutto *Limosa limosa*

[PARIS FS 79246; tevens voorzien van drie kleurringen en een oranje vlag aan de tibia] Geringd als na 2e kj. vrouwtje op 26 februari 2009 in het Réserve naturelle de Moëze-Oléron (45.54 N/01.02 W) in Zuidwest-Frankrijk. Op 16 maart 2009 ontdekt door Fred van Maurik in de weilanden tussen de stad Groninger wijken Beijum en Lewenborg (985 km NO). De vogel had hier een broedterritorium en werd het hele voorjaar regelmatig gezien. Op 14 mei zag Tseard Hiemstra de vogel met twee kleine jongen lopen en het broeden was dus succesvol geweest.

De laatste paar jaar hebben Franse ringers flinke aantallen Grutto's gekleurringd. Op 21 maart 2009 zag Wim van Boekel in de Lettelberter Bergboezem twee gekleurringde vogels in een groep van circa 80 Grutto's die vermoedelijk ook tot dit Franse ringproject behoorden. Maar door de harde wind en warmtetrillingen kon de kleurringcombinatie niet goed worden afgelezen. Verder zag Tseard Hiemstra op 14 mei 2009 nog een gekleurringde Grutto met een Franse ring. Deze vogel zat in de Surhuizumermieden (Friesland), net over de provinciegrens. Het ging om PARIS FS 79178, op 24 februari 2009 als na 2^e kj. in hetzelfde gebied in Frankrijk geringd (afstand 965 km, richting NNO).

Kokmeeuw *Larus ridibundus*

[HIDDENSEE IA-101902] Geringd op 4 januari 2008 als 2^e kj. in Leipzig (Duitsland, 51.18 N/12.20 O). Ruim een maand later zat de vogel in het Noorderplantsoen in de stad Groningen. De ring werd op 10 februari door

Kokmeeuw (30 jaar oud) – Groningen Platinalaan – 27 juni 2009

Klaas van Dijk afgelezen en de vogel is hierna nog diverse malen in het Noorderplantsoen gezien. De afstand bedraagt 446 km. Er zijn erg weinig waarnemingen van Kokmeeuwen uit dit gebied die pas in de loop van de winter in de richting noordwest trokken.

Kokmeeuw *Larus ridibundus*

[ARNHEM 3.230.965] Geringd op 22 juni 1979 als nestjong op de Sennerplaat/Blikplaat in het Groningse deel van de Lauwersmeer door Jan Veen. Op 10 oktober 2008 zag Klaas van Dijk deze Kokmeeuw bij de Platinalaan in de stad Groningen (afstand 26 km). Ook in 2009 werd de vogel hier diverse malen gezien, voor het eerst op 5 april, daarna op 5 juni en voor het laatst op 30 juni (ook op 21, 26, 27 en 28 juni). De vogel was voor 2008 nog nooit eerder gezien en op de laatste waarneemdag was hij ruim 30 jaar oud. Het is de oudste Kokmeeuw uit Groningen en een van de oudste uit

Nederland (de oudste was minimaal bijna 32 jaar). De aluminium ring zat aan de tibia en vertoonde opvallend weinig slijtage. De vogel was in volledig broedkleed en zag er gezond uit. Wel liep hij ietsje mank. Op de vloeivelden van de Suikerunie (afstand minder dan 2 km) zat in 2009 een forse kolonie en deze broedvogels foerageren ook in de wijk Vinkhuizen. Vermoedelijk was het dus een broedvogel van de vloeivelden.

Kokmeeuw *Larus ridibundus*

[ARNHEM 3.694.723] Geringd op 20 december 2009 als 1^e kj. vrouwtje bij de Oostersluis (stad Groningen) door Frank Majoor. Op die dag werden hier met een groot slagnet meeuwen gevangen. Deze vogel werd bij de vijfde en laatste slag (15.40 uur) gevangen. Bij deze slag werden 114 Kokmeeuwen, 33 Stormmeeuwen en 2 Zilvermeeuwen gevangen. Ruim een uur later heeft René Oosterhuis de vogel gemeten en losgelaten. Zij zal

hier waarschijnlijk hebben geslapen, want die nacht sliepen enkele duizenden meeuwen bij de Oostersluis. De volgende dag (21 december) zat de vogel in Leek (16 km WZW). René Oosterhuis zag haar in de loop van de dag in Leek in zijn tuin zitten en kon de metalen ring met de telescoop aflezen.

Stormmeeuw *Larus canus*

[ARNHEM 3.694.957; tevens voorzien van witte kleurring EP35] Geringd als 1e kj. op 20 december 2009 bij de Oostersluis (stad Groningen) door Frank Majoor. Drie dagen later, op 23 december, zag Rob Hoebe de vogel in Zwolle (in de wijk Stadshagen) en kon de kleurring aflezen (85 km ZZW). Bij de Oostersluis werden op 20 december in totaal 154 Stormmeeuwen gekleurringd (allemaal slagnetvangsten). Vogels uit deze groep zijn ondertussen ook al gezien in Leek (22 december, 16 km WZW), Deventer (2 januari, 110 km ZZW), Drachten (15 januari, 35 km WZW; en een andere vogel op 22 januari) en Broeksterwoude (27 januari, 40 km W).

Stormmeeuw *Larus canus*

[ARNHEM 3.695.735; tevens voorzien van

witte kleurring E3XP] Geringd als na 3^e kj. op 15 januari 2010 bij de Oostersluis (stad Groningen) door Frank Majoor. Rob Voesten hielp bij deze vangactie en hij zag op 24 januari (dus ruim een week later) de vogel in de haven van Lauwersoog (33 km NW). Op 15 januari werden in totaal 98 Stormmeeuwen gekleurringd. Een andere vogel uit deze serie slagnetvangsten zat op 4 februari bij Mijdrecht (165 km ZW). Stormmeeuwen vertonen vaak weinig plaatstrouw aan de winterlocatie en deze recente voorbeelden zijn hier een mooie illustratie van.

Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus*

[STAVANGER 4266043; tevens voorzien van zwarte kleurring J3HH] Geringd als nestjong op 31 juli 2009 op het eilandje Musvær (69.53 N/18.33 O) in het noorden van Noorwegen (30 km NW van Tromsø). Als eerste zag Pieter Geert Gelderblom de vogel op 1 december 2009 bij Kaap Hoorn (Hoornsemeer, Haren). Daarna werd de vogel hier ook gezien op 5, 6, 10 en 13 december. Op 12 januari zat hij op een vijver bij de Vondelflat (in het zuiden van de stad), op 29 januari bij de Oostersluis en tot slot op 6 februari 2010 bij de vuilstort Stainkoel'n (Martijn Bot). De afstand tussen Musvær en Kaap Hoorn is 1956 km ZZW.

De vogel kwam uit een kolonie waar twee ondersoorten van de Kleine Mantelmeeuw (*intermedius* en *fuscus*) door elkaar broeden. Het is niet duidelijk tot welke ondersoort 'zwart J3HH' behoort, want het bepalen hiervan is niet goed mogelijk bij jongen in de hand en ook niet bij eerste-wintervogels in het veld. De ondersoort *intermedius* broedt vooral in Zuid- en Midden-Noorwegen, maar in toenemende mate ook in het noorden. Hier broedde tot voor kort alleen de ondersoort *fuscus* (Baltische Mantelmeeuw, die ook broedt in Finland).

Grote Stern *Sterna sandvicensis*

[ARNHEM 1434407] Geringd als nestjong op

Kleine Mantelmeeuw

Haren Hoornsemeer – 13 december 2009

FOTO: MARTIJN BOT

6 juni 2009 op het eiland Griend door Date Lutterop en Giny Kasemir. Op 14 september 2009 dood gevonden bovenop de zeedijk in de Eemshaven, 107 km oost van Griend. De vogel was enkele dagen dood en had een gebroken rechtervleugel. De vogel lag 58 meter van een windturbine en was gezien de gebroken vleugel een zeker windmolenslachtoffer. Grote Sterns overwinteren langs de Atlantische kust van Afrika, maar een deel van zowel de volwassen als de jonge vogels van Griend zwerft eerst een tijd in de Waddenzee rond en vliegt zelfs eerst een stuk naar het oosten, tot aan Zuid-Scandinavië en Polen toe.

Merel *Turdus merula*

[LONDON CT 74766] Geringd op 22 november 2004 als 1^e kj. mannetje bij Kilnsea in Yorkshire (oostkust van Engeland, 53.37 N/00.08 O). Op 21 maart 2009 zat deze Merel, een adulte man, in de tuin van Richard Ubels in Klein Garnwerd en met de telescoop kon het complete ringnummer worden afgelezen (423 km, richting oost, tijd: vier jaar en vier maanden). De vogel is daarna nooit meer gezien. Wellicht was het een Scandinavische broedvogel die op doortrek even pauzeerde in Klein Garnwerd.

Braamsluiper *Sylvia curruca*

[ARNHEM AN 88738] Geringd op 26 april 2008 als na 1^e kj. in Suyderoogh (Lauwersmeer) door Jan Doevendans. Op 29 juli 2009 vond Richard Ubels de ring bij het nest van een Sperwer in het Lauwersoogbos, 2 km naar het noordoosten. Het sperwer-nest was van 2009 en de Braamsluiper zal dus ergens in 2009 (kennelijk als broedvogel) zijn gepakt en opgegeten.

Koolmees *Parus major*

[ARNHEM AG 30789; met kleurringen] Geringd op 19 mei 2005 als broedend vrouwtje in het Marnebos in de Lauwersmeer door onderzoekers van de RUG. In 2006 werd de vogel niet teruggevonden als broedvogel in de Lauwersmeer. Op 17 februari 2007 werd deze Koolmees dood aangetroffen in het noorden van Duitsland bij Meldorf in Sleeswijk-Holstein (54.02 N/09.07 O). Als doodsoorzaak werd opgegeven 'gepakt door kat'.

Afstand 201 km, richting ONO. Tot nu toe de verste terugmelding van de broedpopulatie van de Koolmees in de Lauwersmeer.

Groenling *Chloris chloris*

[PARIS SC 43818] Geringd op 8 december 2007 als 1^e kj. mannetje bij La Houssoye (18 km ZO van Boulogne-sur-Mer) in Frankrijk (50.36 N/01.47 O). Op 9 april 2008 (vier maanden later) zag Götz Eichhorn deze Groenling in een tuin bij de Allersmaborg in Ezinge. De vogel zat een tijd lang op een vetbol en daardoor kon hij met de telescoop het complete ringnummer aflezen. Afstand 440 km, richting noordoost.

Groenling *Chloris chloris*

[ARNHEM V 392526] Geringd op 11 februari 2009 als na 1^e kj. in Assen door G. Smal-lenbroek. Van 3 tot en met 10 april 2009 zat de vogel (een mannetje) dagelijks in de tuin van Richard Ubels in Klein Garnwerd. Afstand 35 km, richting noord. Twee voorbeelden die duidelijk maken dat het soms lukt geringde Groenlingen in de tuin af te lezen.

Sneeuwgorse *Plectrophenax nivalis*

[ARNHEM V 365206] Geringd op 11 januari 2009 als 2^e kj. vrouwtje (ondersoort *insulae*) langs de Groninger Noordkust door Jan Doevendans. Op 2 april 2009 (81 dagen later) kwam de vogel in handen van een ringer in het noorden van IJsland, bij Akureyri (65.41 N/18.07 W). Afstand 1935 km, richting NW (en ook gemeld als vrouwtje). Dit is pas de vierde terugmelding van een geringde Sneeuwgorse uit IJsland (drie van Nederland naar IJsland, één van IJsland naar Nederland). De ondersoort *insulae* broedt (bijna) uitsluitend op IJsland en is een regelmatige wintergast in Nederland. De terugmelding maakt duidelijk dat tijdens het ringen de juiste ondersoort werd bepaald. Broedvogels uit Scandinavië (ondersoort *nivalis*) overwinteren ook in Nederland, maar in het veld is het onderscheid lastig. In de hand is het gemakkelijker, want *insulae* heeft over het algemeen een wat donkerder rug en stuit.